

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАТОР РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

М.Б. Топалова,

*аспірантка кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

Науковий керівник:

С.О. Довбня,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

Мистецтво – це універсальний засіб особистісного розвитку на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів. Театральне мистецтво є складовою культури суспільства та кожної окремої особистості та активатором естетичного виховання, творчого та емоційного виховання дитини дошкільного віку.

Сучасні дослідники І. Кондратець, О. Половіна, називають театральне мистецтво, мистецтвом дитинства, мистецтвом щастя та краси, мистецтвом волі та самовираження. Театральне мистецтво за своєю суттю є споріднене до казки, до особливостей цього жанру, де художній образ здатен жити сам по собі без попередніх пояснень. Казка, як народна, так і класична – це скарбниця, що зберігає історичний досвід, накопичений людством протягом віків. Казка – це першоджерело життя для дитини, а також знайомство із силами добра й зла. Казка – це форма, метод, що дозволяє робити великі образні узагальнення.

Погляд на виховання дитини за допомогою театрального мистецтва зробив актуальною проблему впровадження мистецтва у дошкільний період.

Засобами театрального мистецтва, як складову розвитку дитячої творчі в своїх працях розглядали: Л. Виготський, Б. Теплов, Д. Менджеріцкая, Л. Артемова, Е. Трусова, Р. Жуковська, Н. Карпінська та ін.

Л. Виготський, глибоко обґрунтував положення про те, що творчість є постійним супутником дитячого розвитку. Психолог вважав, що дитяча творчість – це переробка пережитих вражень, комбінування їх і розбудова з них нової дійсності, що відповідає запитам та бажанням самої дитини». В. Давидов окреслює, що творчість є постійним супутником дитячого розвитку.

Таким чином на основі аналізу наукових досліджень доведено, що: саме період від трьох до п'яти років сприятливий для формування творчості. Для дитини весь світ ще загадковий та проблемний. На думку Д. Ельконіна, у віці

близько трьох років у малюка з'являється потреба діяти, як дорослий, «зрівнятися з дорослим» (Є. Суботський) [1, с. 211].

Дитячу творчість за визначенням Н. Ветлугіною, О. Кульчицькою, І. Лернером, Б. Тепловим, Є. Фльоріною, слід розуміти як створення дитиною суб'єктивно нового (значущого для неї) продукту – малюнка, конструкції, гри, оповідання, створення невідомих раніше деталей, що по-новому характеризують створюваний образ: різних варіантів зображень, ситуацій, рухів, характеристик героїв, інших дій; застосування засвоєних раніше способів зображення або засобів виразності у новій ситуації; прояв ініціативи в усьому.

Певною мірою проблемою дитячої творчості торкалися сучасні вчені в руслі досліджуваних ними питань: художня творчість дошкільників (Н. Ветлугіна, О. Дьяченко, Т. Комарова; К. Тарасова, Б. Теплов та ін.); прояви музичної творчості дітей; пізнавальну та перцептивну діяльність (Л. Венгер, О. Запорожець, В. Котирло, Н. Лейтес, О. Проскура та ін.); комунікативно-мовленнєву діяльність (А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калмикова, Т. Піроженко та ін.).

З психологічної точки зору дошкільний вік є сприятливим періодом для розвитку творчості тому, що в цьому віці дошкільники допитливі, у них є бажання пізнавати довкілля. Перші дотики до мистецтва дитина в різних сферах художньої діяльності, готовності до гри-драматизації здійснює у сімейному колі, під пильним оком батьків та в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Важливо ще в ранньому віці виявити потенційні можливості і здібності дитини і направити їх у потрібне русло.

Як зазначає Т. Піроженко: «під час діяльності художньо-естетичного спрямування окрему увагу приділяти формуванню естетичних почуттів дитини. За допомогою художніх творів розширювати уявлення дитини про оточуючий світ, передавати ціннісні традиції українського народу». Процес формування емоційно-чуттєвої сфери відбувається поступово, майже не помітно та торкається усіх видів діяльності. Дитина, реалізуючи задум в продуктивній, зокрема театралізованій діяльності, відчувається вільною; вона не скута досвідом, знаннями, не обмежена заборонами, які не дають їй змоги вільно оперувати предметами, матеріалами тощо [2].

Феномен «театралізована діяльність дітей дошкільного віку» визначено науковцями у різноманітних контекстах: «театральна діяльність», «театралізована гра» (Л. Артемова), «театралізована діяльність» (А. Богуш), «театрально-ігрова діяльність» (О. Аматыєва), «ігри за сюжетами літературних творів» (Ю. Косенко), «театрально-мовленнєва діяльність» (Н. Гавриш) тощо.

Театралізована діяльність – це ще одна можливість кожній дитині проявити власну активність, повністю розкрити емоційні можливості, розгальмувати рухи, підвищити самооцінку, розкрити та розвинути творчі здібності, покращити пам'ять, збагатити словниковий запас, тобто виховати інтелектуально та творчо розвинену особистість.

Сучасна дослідниця І. Кондратець, розглядає театралізовану діяльність як унікальний засіб розвитку емоційної сфери та акторських і режисерських умінь дитини дошкільного віку. На її думку, цінність театралізованої діяльності дитини полягає в: її імпровізаційній сутності; максимальному саморозгортанню дитини та волевиявленні в створенні сценічного образу; задоволенні, яке дитина відчуває під час підготовки вистави; розвитку уяви як психологічної основи сценічної гри; можливості дитини експериментувати зі своїми почуттями, досліджувати та вільно виражати; палітрі емоцій і вражень, які переживає дитячий колектив у спільній творчій справі тощо.

Реалізація засад театралізованої діяльності дітей щодо набуття ними соціального досвіду має будуватися на принципах: гуманізації, що центрує дитину в світ дитинства і в світ дорослих, забезпечує дитині плекання власної свободи, гідності і самоповаги; ціннісної орієнтації, яка розкриває загальнолюдські цінності театрального мистецтва і особистісні цінності; інтеграції, визначальною цілісністю освітнього процесу та розвитку особистості.

І. Кондратець, визначено такі види театралізованої діяльності: за способом організації: індивідуальні ігри; парні ігри; групові; колективні ігри; за змістом театралізованої діяльності: пантомімічні етюди; інтонаційні етюди; інсценування літературних творів; за наявністю матеріалу: без матеріалів; костюмований; імітаційний (пальчиковий театр, театр долоньок), атрибутний (театр ляльок, театр іграшок, театр пляшок, театр ложок, театр склянок, театр шарпеток, театр рукавичок тощо) [5].

Саме така класифікація видів театралізованої діяльності, такі підходи й засоби сприятимуть закладенню основ для формування в дітях театральної культури, створювати, творити, вправлятися в творчій уяві та її втіленні.

Виховні можливості театралізованої діяльності посилюються і тим, що їх тематика майже не обмежена. Вона може задовольняти різні інтереси дітей. До того ж є унікальним засобом розвитку дитячої творчості.

Головним завданням вихователя закладу дошкільної освіти – це розкрити та розвивати індивідуальність кожної дитини. На перший план виходять відчуття дитини по відношенню до слів та дій героїв.

Як зазначає О. Олійник, що театралізована діяльність у житті дитини, це: свято – яскраві вогні рампи, оплески, вітання, посмішки, побажання, квіти; розвиток пізнавальних інтересів, удосконалення їх психічних процесів,

розширення світогляду та мовленнєвого спілкування; усвідомлення власного «Я» та можливість самовираження особистості. Тут формуються особистісні моральні якості, долаються недоліки; сором'язливим, невпевненим у собі дітям театр допомагає зняти нервові напруження, подолати сумніви щодо себе, повірити у власні сили, невгамовних та неорганізованих навчає витримки; високий рівень естетичного виховання, адже він поєднує в собі вплив музики, танцю, пластики, мовлення, зображувального мистецтва. Позитивно впливає на емоційну сферу дитини, він акумулює життєву мудрість, оптимізм, енергію.

Таким чином, враховуючи вище зазначене, вважаємо, що інтеграторам педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дитини дошкільного віку є театралізована діяльність, яка гармонійно впливає на естетичне виховання дітей, залучає їх до мистецтва, розвиває вміння бачити, чути, розуміти красу слова та дії. Театральне мистецтво близьке і зрозуміле дітям, адже в його основі – гра в якій діти, граючись, розвиваються та творять.

Список використаних джерел:

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 137 с.
2. Соціально значущі цінності в життєдіяльності майбутнього школяра: методичні рекомендації. Т.О. Піроженко, Л.І. Соловійова, О.Ю. Хартман; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 32 с.
3. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. О. М. Олійник. Кам'янець-Подільський. Волощук В. О., 2017. 163 с.
4. Ознайомлення дошкільників із театральним мистецтвом І. Кондратець журнал «Палітра педагога» №2, 2021, с. 3-9.
5. Половіна, О. А., Кондратець, І. В., 2019. Нові підходи до формування художньо-практичної компетентності майбутніх вихователів, Народна освіта: Електронне наукове фахове видання Випуск №2(38), Розділ «Педагогічна наука». Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5789